

FØROYA. SOCIAL-DEMOKRAT

FRÆLSI

JAVNAÐUR

BRÓÐURSKAPUR

Nr. 34.

Lýsingaprísur fyri petittreglu: 30 oyr. á forsiðuni, 20 oyr. á 3. og 4. síðu. Við stórrí lýsingum fæst avsláttur í prísinum.

Leygardag hin 25. august 1934.

Kostar kr. 1,50 fjóðringsárið + Porto. Blaðið verður bílagt á posthúsinum, brævasvarstodum og skrivstovuni. Telf. 143.

8. árg.

Fylking ella split?

Har, ið arbeiðaraflokkurin stendur skildur, uttan fagligan og politiskan felagsskap, har er hann givin upp til skutul til profittjagararnar, má noyðast við molararnar, ið «harrarnir» mis-kunna, so leingi teir ikki kunnu vera arbeiðskraftina fyri uttan. Men berst óhapp á, kemur sjúka í heimið, verður arbeiðarinn kripul og óarbeiðsforur — hvat so? Hvør hevur ikki høyrð og lesið um svarið, hana vit ikki óll umvegis ella beinleiðis kent sviðan, vónloysið, ið goymir seg aftan fyri hetta spursmál. Í gjúgnum öldir leið hin størsti flokkurin av menniskjnum, hin strevandi og í sliti boygdi flokkurin, uttan at evna at spyrja: hví er tað, hví skal tað vera so? Hví eru vit verndarleys, hví skulu vit kunna gerast hjálpaless, rettsleys, hví, hví? Er tað ikki vit, ið arbeiða, framleiða, tilvirka? Er tað ikki okkara hendur, okkara arbeiðskraft, ið alt er trettað av? Hví skulu vit tá vera við sviðið soð, hví skulu vit tá vera stongd úti frá ágóðanum, frá tí økonomiska og mentunarliga góða, okkara sveitti og slit ígjøgnum öldir bar fram og gav vøxtur og út-vikling?

Öldir fóru og komu við arbeiðara flokksins líðilsom í kúgan og nívandi tógn. Og so logið var tað, so ófatiligt og óvugt og meiningseyst —: «tenarar» hansara, meistaranar, ið ferðadist ímillum «tollarar og syndarar», «tenarar» hansara, ið mettaði tey túsdunini í oyðimørkini, «tenarar» hansara, ið segði, at alt hvat tá villt, at menniskjuni skulu gera ímóti sær, skalt tú gera ímóti teimum, hesir «tenarar» signaði krigs-herarnar, profittjagararnar, ið myrdu og týndu burtur úr hópinum, og teir sögdu, ja predikaðu og höttaðu móti hópinum: tú mást ikki spyrja, krevja ella ynskja, tíni kor eru vilji hansara, ið ollum reður.

Men tíðin kom, tá ið arbeiðararnir fataðu, at hetta var ikki tala meistaranar. Hetta var ikki vilji hansara, ið miskunaði ollum, og sum ikki gjørdi mun á hugum og lágum. Hann vildi ikki kriggi, men predikaði frið, kempaði móti svongd, sjúku, neyð og vesaldómi. Tíðin kom, tá fleiri og fleiri av meistaranar tenarum komu at arbeiða í meistaranond, bardust móti kanónum, móti svongd og vesaldómi, bardust fyri friði, frælsi, javnað og bróðurskapi manna millum.

Tíðin kom, tá ið arbeiðaraflokkurin fór at vakna, spyrja og svara. Og tíðin kom, tá ið hann fór at krevja, fyrst eyðmjúkliga og undirbráttliga, so fastari — og hardari sum medvitani um fullan rætt til góð og rúm kor fyri øll menniskju festist og klárnaði.

Tíðin kom, tá ið arbeiðarafjöldin sá, at tað batti ikki bert at spyrja, svara og krevja, men arbeiðararnir lærdu eisini tað, at uttan kamp og stríð køvdist hvørt spursmál og krav. Arbeiðarafjöldin lærði, at so leingi arbeiðararnir stóðu skildir, stóðu hvør sær, og kanska hvør móti øðrum, var allur kampur, alt stríð, uttan sigrandi kraft. Tí fæddist herrópið: Prolitarar í øllum londum fylkist! Prolitarar, teir ognarleysu, tey kúgaðu, skulu ganga saman, fylkist, ikki bert í hvørjari bygd og býi fyri seg, men um alt landið, um allan heiminn.

Tíðin er komin eisini til okkara litla land, tá ið hin arbeiðandi fjöldin er við at vakna, spyrja og krevja. Og eisini her kemur hin arbeiðandi fjöldin at áðanna, at uttan at fylgja herrópinum: Gangið saman, fylkist, allir til Føroya arbeiðarar og fiskimenn, fylkist fagliga og politiskt í ein bólk, kennið tykkum sum eitt lið í allheims fylkingini av arbeiðarafjöldini! uttan hetta fylkingarheróð verður eingin sigur. Tí eru teir, ið vilja skilja og splitta, svikjarar og verstu brotsmenn ímóti tí arbeiðandi fjöldini.

Eitt „kuriosum“.

Mótstøðublaðini
sum
sannleiksvitnir.

Tað er athugaslig, ja beinleiðis «kurios» at siggja, hvørjar endar okkara heiðraðu mótstøðublað hava spunnid um rumblið á Ólavssøku, tá ið Jóannes bóndi noktaði P. M. Dam orðið og nakrir rúsaðir menn við dans og larmen vildu — hóast protest frá teim edrugu — forða javnaðarmannum at halda fund.

Sum eitt «kuriosum» vilja vit taka uppáttur, hvat ið okkara «sunnisgarar» siga:

„Dagblaðið“: «Politiskur fundur í skúlagarðinum og á tinghúsvollinum endaði við politihjálp».

„Arbeiðsins“ innsendari: ... for efterhvert som folkene kring han (P. M. Dam) trengte

nærmere inn på han, begynte han å skrike — og så kom politisen og trak av sted med han.

„Dimmalætting“: «... og der var nær blevet alvorlig Uro, hvis ikke Politiet straks var parat og lod Taleren forlade Pladsen uhindret».

„Tidens Tegn“, (uppáfturikið í «Dimmalætting» og «Tingakrossi») við hesi feiti yvirskrift: „Socialistisk lagtingsmann arresteret paa Olavsdagen for at undgå bank af sine landsmenn“.

„Tingakrossur“ «... har var tjakfundur við lit, til tess at tveir politistar hjálptu tí klemda tingmanni út úr trong-anum».

Og her hava vit tað, ið politiið sigur, er í hesum:

«Færøernes Politikreds.

Thorshavn, d. 22. August 1934.

Hr. Lagtingsmand
Peter Mohr Dam!

I Anledning af Deres Henvendelse hertil angående det Olavsdag d. A. udfor Lagtingshuset passerede, skal jeg oplyse, at De ikke ved de paa-gældende Lejlighed har været arresteret eller ført bort fra Pladsen af Politiet».)

Sundorph.»

— — —
A, ja, so plakat ... kann tað vera.

Fátæksligt og heldur enn ikki óreinligt

má tað tykjaðst monnum, hvussu blaðstjóri á «Dagblaðnum» — sum einaferð hevur verið blaðstjóri á einum arbeiðarablaði — kastar seg yvir ein arbeiðara, ið einki annað hevur gjørt uttan at roynt at tent starvsfeløgum sínum. Tað ger bert atburðin verri, at blaðstjórinn letur skína ígjøgnum, at orsökina til henda ljóta atburð er eitt illsiðnið ímóti einum av hesum arbeiðarans «besta vini» og einum flokki á Tvøroyri, sum hann — ið merkiliga nokk við hvørt fter tað «fisks ide» at vilja fáa fólk at prisa sínum reinliga journalistikki — ósmæin sparkar eftir við orðum sum «harkalið». Samstundis sum «Dagblaðs» blaðstjórinn roynir at gera arbeiðarinn látlurigan, nýtir hann høvi til at «ironisera» yvir og halda teiti at royndini við at fáa kola-virki ígjøgnd í Suðuroy. Lesarin kennir seg illa við at merkja «En Slags Skadefryd» yvir, at einki er vordid burtur úr. Tað tykist ikki at vera mark fyri, hvussu langt sinnið kann fara

*) Avist her.

við summum monnum — «eideir», hugsjónir, einki er heilag!

Orðið, ið farið er, tekst ikki aftur, og gjørd gerð hevur onga vend. Tað batar lítið, tá ið ein hyggur at sínum egna ljóta atburði at royna at sleppa sær burtur við at kasta skyldina á ein annan, í hesum tilfelli á eitt annað blað, við at siga við tað, at tað átti ikki at verið tann, ið byrjaði.

«Spottið kemur aftur í spottarans hús. Hvørki kolavirki ella formaðurin í arbeiðsmannafelaginum á Tvøroyri verða látlur-lig av «Tingakrossi» ella greinum blaðstjórans á «Dagblaðnum». Møguligleikin fyri kolabroti rennur ikki undan háð og spotti, og allir menn, ið kenna formannin í «Fylking», vita, at hann hevur verið úti ímillum manna og kann tala «perfekt» danskt. Tá ið hann talaði við ráðharran, skalv hann ikki í baksunum, men fekk sagt og forklárað síni orindi uttan tálk og triðja mann til verjara sín. Og hann er óivað so frægur maður, at hann evnar at smilast at «et naivt, men velment Forsøg» hjá einum danskum blaðmanni at gera hin fremmanda interessantan.

Háðanin og spottanin yvir arbeiðaran av teimum báðum so keru «vinmonnum», ið sita sum blaðstjórar á «Dagblaðnum» og «Tingakrossi», fella aftur á teir sjálvar.

Tíðindi úr Grønlandi.

Vit hittu harra D. J. Jacobsen, ið hevur verið í Grønlandi við «Hogoy», og bóðu hann siga okkum tíðindi. Hann greiðir soleiðis frá:

Ólavssøkuvold komu vit inn á Føroyingahavnina, og hin mikið umtøkti og avhildi «kontrollørurin», sum róstur verður av øllum Føroyingum, ið kenna hann, kom umborð og beyð okkum at vera vælkominar og segði, hvør vit skuldi leggja skipið.

Fyri okkum á havnini lógu 3 damparar og 54 føroysk skip, og so stór er Føroyingahavnin, at tað var eingin vandi við at sigla inn ímillum øll hesi skipini og ankra sum innasta skip á havnini.

«Hogoy» hevði 336 sekkir av posti (pakkar og brøv) við umframt nakað av leysum brøvum. Og tá hesin ógliga stóri postur varð býttur út til tey ymsu skipini, var gleðin og fróin ófor á Føroyingahavnini.

Fiskiskapurin hevði verið eitt sindur ójavnur av lí, at fiskurin fyri ein part hevði gingið uppi í sjónum, men alt í alt teknaði fiskiskapurin til at verða nakað eins og í fjor. Veðrið hevði

verið av tí allar besta, og ísur hevði ikki verið á fiskileiðini.

Trý skip, «Grundick», «King Arthur» og «Nordhavið» høvdu roynt á djúpum vatni (2—2½ stykki) og fingið nógv av stør-um torsi; soleiðis hevði t. d. «Grundick» fiskað 38.000, ið vá 480 skipund. — Einstøk skip høvdu roynt norðari enn vanligt; men hesar royndir misgynnaði.

Skipini, sum «Hogoy» hevði við at gera, vórðu skjótt avgreidd, og arbeiðið gekk sera lagaliga.

Vit tóku inn fisk: til Heine-sen (frá 2. skipum) gott 600 skpd., til Sofus Højgaard (frá 2. skipum) 400 skpd., til J. C. Isaksen, Klakksvik, (frá 2. skip-um) knapt 600 skpd., til Johs. Jacobsen («Silverspray») knapt 300 skpd., og til P. Egholm («Guiding Star») 200 skpd. Hetta vóru tey skipini, ið «landaðu» mest í «Hogoy»; men frá fleiri øðrum skipum fingi vit «smærri partir». M. a. fingi vit frá ein-støkum skipum, ið bert høvdu fiskað eina viku, hundrad skpd. Øll skipini, uttan undantak, lótu til «Hogoy» tann fisk, tey vóru teknaði fyri.

Prísurin var yvirhøvur 21 og 17 oyr. kg á Føroyingahavnini.

Løgtingið 1934.

1. viðgerð.

Umsókn frá Føroya Fiskimannafelag.

Føroya fiskimannafelag hevur umsókn inni á tingi um 100.000 kr. í stúdning ella sum lán til fiskavirkan og sølu av fiski.

Málið var til 1. viðgerð hin 1. august.

Djurhuus refereraði málið og beindi tað í fiskivinnunevndina.

Mitens helt ikki, at lögtingið kundi gera annað við málið enn at viðmæla tí til fiskivinnu-bankan, ið hevði pening bæði til bygging av turkíhúsum og virkispening á annan hátt.

P. M. Dam helt at tingið ikki kundi umbera seg við at gera fyri hetta mál, tað ið tað orkaði. Tað var soleiðis, at nú á døgum rópaði heila vinnilivið á tingið um hjálp. Reiðararnar og skipa-eigararnir høvdu heitt á tingið og fingið hjálp. Tingið hevði soleiðis hjálpt teimum við salt-keypi í teirri verstu kreppuni. Tað var tí ikki annað enn rim-ilig, at tingið tók eitt stórt tak fyri at hjálpa fiskimannunum við at byggja turkíhús og við peningi til at tilvirka fiskin og selja hann, so teir kundi fáa mest móguligt fyri fiskin. Fiski-maðurin tjenti so lítið, at hon-um tørvaði at fáa hvørt oyra, ið móguligleiki var fyri at fáa. Hann hevði einki at missa. Tal-arin vónaði, at tann heiðraða nevnd, ið málið var víst í, við hita og góðum huga vildi ar-